

beta', 'gleva o terròs cobert d'herba'.¹⁰ El mot és vi-vaç sobretot a la part del Comenge i Vall d'Aran, però s'ha trobat abans, amb gran extensió, a quasi tot el departament dels Alps Pirineus i més enllà, i en part encara és viu en aquesta zona més ampla; allí ha cridat 2 bastant l'atenció, tot i que (fora de l'aranès, on resta vivacíssim i usat per tothom) tendí des d'antic a quedar estereotipat com a nom de lloc, o més exactament com a genèric topogràfic, aplicat a grans serrats més aviat erms i coberts d'herba esclarissada:¹¹ així 10 en aquestes muntanyes de Bigorra més aviat s'acostava encara més al sentit del nostre *botjar*, que no a la Vall d'Aran.

Per aquesta tendència del mot a convertir-se en nom de lloc i a aplicar-se a serrats, diversos erudits 15 gascons han cregut que podia venir del ll. *PODIUM* o del seu plural *PODIA* en el sentit de 'pujols'. Això comença per ser evidentment insostenible des del punt de vista fonètic, car *-DI-* hauria donat *-Z-* en gascò (hauria estat *poujo i no pas *poudjo*, *pótja*), la *-tj-* 20 gascona postula imperiosament una base amb *-DICA* o *-TICA* o almenys *-DICA* (*-TICA*); d'altra banda la *ō* de *PODIA* hauria donat diftong *ue* i no pas *ou* en els parlars gascons. Ras i curt, la base fonètica de *poudjo* és la mateixa que la del cat. *botja* (que tenint africada 25 ha de venir també de *-DICA* o cosa anàloga), llevat de la inicial, en què discrepen els dos mots: sonora ací, sorda allà.

I en el sentit de la semàntica també ho entenen malament els erudits gascons: el significat bàsic pertot 30 en gascò és el de terreny aglevat, en uns llocs més coberts d'herba, en altres més tirant a ermàs; si això s'ha aplicat repetidament (com per ex. ho ha posat de relleu el nostre savi collega tolosà Xavier Ravier, en alguns estudis, de *Via Domitia*, etc.) a camins antics i carreteres és justament perquè aquests han de seguir la carena de serrats ermassos a fi que el bestiar no hi faci mal; però en altres llocs, com a la V. d'Aran, i, en la documentació antiga, més o menys pertot, el mot significa l'aglevat, més que no pas cap serrat ni erm. Tot això, doncs, no té res en comú amb 40 *PODIUM* (gc. *poei*, cat. *puig*, fr. *pui*). Semànticament no manca base per connectar amb el nostre *botja* i *botjar*; més que més no havent-hi cap etimologia romànica ni altra a la vista, i en un nom, que pertanyent a la vella terminologia pastoral, té encara més aires de ser d'origen pre-romà que en català mateix.

La disjuntiva *b- ~ p-* es retroba en un altre mot d'origen desconegut i segurament pre-romà: oc. ant. *borra* 'maça' germà del cat. i cast. *porra* (veg. *DCEC*): 50 solament que ací la *p-* es troba en ibero-romànic i la *b-* en occità, a la inversa que en el cas de *botja*. Fora d'això la forma de les dues parelles de mots és idèntica. I en mots d'origen pre-romà aquest detall fonètic únic no és descoratjador en la recerca d'un origen 55 més o menys unitari.

Seria indoeuropeu? El grec té un mot un poc semblant, ben vagament val a dir-ho: àtic *πόα*, homèric *ποη*, dòric *ποίφα* 'herba', 'herbei'. Però la base d'aquest devia ser *ποιωā i això no ens acostava gaire a la 60

forma etimològica del nostre mot. No és ni tan sols ben segur que aquest sigui d'origen indoeuropeu, per bé que coincideix molt amb el lit. *piėva* 'prat'. S'ha pensat que pertanyi a l'arrel *PI/PEI-* 'ser gras, ufanós', de la qual s'assenyalen diverses ampliacions en diverses llengües de la gran família, però amb formes i sentits molt divergents, veg. *IEW* 793.28ss., aplicats més sovint a productes lactis i animals que no pas a la vegetació; ens hi acostem més amb isl. ant. *lit* 'prat' que pressuposa una base amplificada *PI-D-* (794.20), però no hi ha altres mots de sentit comparable i també aquest mot germànic està isolat en tal sentit (angl. *fat*, al. *fett* 'gras' es reporta al cos i no pas als vegetals). Hauríem de restar doncs en un terreny molt hipotètic si postulàvem un sorotàptic *POIDIKĀ amb la mateixa amplificació radical germànica però amb el sentit del mot grec, i quedaria encara la dificultat de *-o-* en lloc de *-oi-*; d'altra banda amb un mot d'origen indoeuropeu ja no tindria cap explicació la *b-* catalana, i també el sentit del nostre mot s'allunya més que el del gascò. Pel que fa al mot gascò sí que hi ha fonament per conjecturar que un nexa existeixi entre ell i el nostre.

En definitiva ens quedem amb la impressió que es-tem davant un mot pre-romà, més probablement no indoeuropeu, i amb una variant consonàntica inicial *p/b-*. De tota manera és un fet que el basc pròpiament dit no té mots antics amb *p-* inicial, mentre que sí que n'hi ha en ibèric i en canvi en basc els mots 30 antics en *b-* són nombrosíssims. Ningú no prohibeix a la nostra fantasia imaginar una variant *p-/b-*, aquella gascona i aquesta catalana, aquella tirant més a la fonètica ibero-aquitànica, aquesta tirant més a la que podríem dir-ne ceretano-basca. Quant a la resta, la base del mot hauria de tenir una forma *BOITKA* (o *BOITCA* o *BUT-*, etc.) deçà els Pirineus i *POTKA*, etc. més enllà d'«aquestos montanhos ---», i un sentit general de 'herba de las terres ermes o aglevades'. ¿Hauríem de tornar, doncs, a pensar en el basc. *ipu-lar*? 40 Reconeguem que poden ser semblances casuals, però no fariem bé de perdre de vista els citats mots indoeuropeus i molt menys encara hauríem d'oblidar el basc.

Si tenim en compte la gran probabilitat de la identificació de *botja* amb el gascò *pódja* 'ermàs aglevat', això ens anima realment a insistir en la recerca d'un enllaç amb el basc *ipu, *ipu-lar*, que precisament significa el mateix que *pódja*, o sigui «tierra que queda sin labrar» i 'heteresa': una de les plantes que més es troben en aqueixa mena d'ermassos. Ara bé el gran sufix basc i ibèric per formar collectius de noms de plantes és *-di*: *Chaurtu-di*, *Aranza-di*, *Arte-di*, *Isasi-di*, *Elor-di*, etc. (cf. Mitxelena, *Apell.*, § 165; Azkue, s. v. *-di*). Es legitíim, doncs, de suposar, com a collectiu de *ipu un *IPU-DI* basco-aquitànic, del qual pogué formar-se un derivat ibero-aquitànic *IPŪDĪ-CA, com a nom de la planta més conspicua que creix en aquests ermassos. I observem que fonèticament aquesta seria la base més perfecta, l'ètimon fonèticament ideal. La *r-* inicial («i- amovible ibèrica») sovint des-